

Chirurg in Chana

Statiegeld

Dear Doctor,

Thank you for the immeasurable effort shown towards my health. In fact I must thank you so much for the way you handled and treated my leg. God bless you.

The irons were removed having taken another X-ray and realising that the bone was not properly fixed. In the light of this I am now undergoing local treatment. Thank God it is a bit progressing. All the treatments that followed now are only building on your immense and rock foundation.

However, I am very sorry for the delay of your irons. Please forgive me for that for it was beyond my control. I know for sure that I shall visit you so soon and attend my sincerest thanks and praises. But before that, attached to this letter are the irons. Any other help you may have for me as far as my leg problem is concerned, is much more needed.

Again, Sir, having received this letter try and reply me to make me certain you have received it and the irons. Bye.

Yours sincerely,

Seidu Abdulsomed

Hier in Ghana lopen we met onze behandelingen tegen andere problemen aan dan in Nederland. Elke keer is het anders en moet je iets nieuws verzinnen. Eén van die problemen is: hoe krijg je je ingebrachte spullen terug? De hoeveelheid implantaten en fixateurs is beperkt en je wilt ze na ontslag op den duur echt terug. Bij een inwendige fixatie van een bot ligt het iets eenvoudiger dan bij een uitwendige. Een patiënt met een inwendige fixatie komt in de regel bij je terug voor verwijdering, ook al woont hij op een dagreis van het ziekenhuis. Er is iets aan zijn lichaam toegevoegd wat er eigenlijk niet in hoort en dus moet het er op termijn weer uit. Iedereen voelt dat zo. Zelfs een achtergebleven afgebroken schroef stoort.

Zo komen de meeste platen, mergpennen en andere inwendige fixaties uiteindelijk wel terug.

Het probleem ligt echter bij de externe fixaties. Deze worden meestal ingebracht wegens een open crurisfractuur en in de regel zijn dat lange behandelingen, waarbij je de patiënt uiteindelijk met uitstekende pennen en al ontslaat om een bed vrij te maken voor een volgende patiënt. Na ontslag gaat hij naar zijn *hometown* waar een kliniek in de buurt de pengaten verzorgt.

Aanvankelijk worden de opdrachten nog stipt uitgevoerd, maar al gauw gaat het gisten. De zorg die je dacht uit te beste-

den, verandert onder invloed van familie en wijze ouderen al snel in iets anders dan je bedoelde. In een ver ziekenhuis mag ik dan iets hebben ingebracht dat misschien helpt om het bot in positie te houden, een traditionele *bone-setter* of een herbalist kan het bot véél beter versterken.

Ter hoogte van de fractuur worden kruiden of *black medicine* aangebracht die, gezien de later optredende huidlaesies, een nogal heftige reactie kunnen bewerkstelligen en ook wordt er uitgebreid rond de fractuur gemasseerd. Dit alles om het bot 'sterk' te maken.

Wij gaan er in de westerse geneeskunde vanuit dat na repositie de normale botgenezing zijn gang gaat, maar hier denkt men daar anders over. Het sterk maken van het bot is een opzichzelfstaand proces dat om veel extra aandacht vraagt van de *traditional bone specialist*. Het kan zijn dat voor zijn behandeling onze materialen in de weg zitten. Dan wordt de fixateur er gewoon uitgedraaid, ook al omdat hij zo gemakkelijk bereikbaar is. Dat je daarmee mogelijk de repositie van de fractuur en de retentie van die repositie kwijt bent, valt pas op als de fixateur er eenmaal uit is. En als je uiteindelijk de lokaal verwijderde fixateur met of zonder begeleidend schrijven nog terugkrijgt, is dat een prettige uitzondering.

In een kast zo volgeladen mist men een, twee fixateurtjes niet. Maar na enige tijd merk je tóch dat de kast langzaam leger wordt. We hebben daarom statiegeld ingevoerd op externe fixateurs: Alleen ontslag met fixateur als er een bedrag is gestort dat in verhouding staat tot de waarde van het materiaal.

Dat voorkomt weliswaar niet het lokaal verwijderen, maar stimuleert wel het uiteindelijk inleveren van de fixateur. Hij valt dan ook niet gratis in de schoot van een ander ziekenhuis, dat al zo lang op zo'n mooie fixateur zat te wachten. Ook in Ghana dienen dokters goed op hun winkel te passen. ■

Harry Wegdam,
chirurg Techiman, Ghana

BEELD: HARRY WEGDAM